

существенные свойства, стороны, отношения явлений действительности и познания. Экологическая система "природа-общество-человек" подчеркивает комплексную сущность понятия "экология".

3. Проблема экологии непосредственно связана с проблемами экологического образования, которые включают в себя экологическое просвещение, формирование экологического сознания и мировоззрения, экологического воспитания и экологической культуры.

3. Существовавшие разнообразные педагогические системы в разные исторические эпохи уделяло огромное внимание принципу природосообразности в воспитании детей, утверждая чистоту взаимоотношений между человеком и природой. Единство "природосообразности" в "культуросообразности" утверждается как идеал взаимоотношений человека и природы и современная "экологическая образованность" становится одной из важных задач общей культуры человека.

Общепризнанным является положение, что проблемы экологического образования нельзя успешно решать без целенаправленной работы во всех звеньях системы образования.

Аксиоматичным является также утверждение, что основным критерием экологической воспитанности /экологической культуры/ личности станет характер отношений человека к природе.

НАСТАНОВИ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ В СУЧАСНІЙ ЕКОЛОГІЧНІЙ ОСВІТІ

Темченко В.М., Шанда В.І.,

Пікельна В.С, Корольська Л.Р.

Негативний стан довкілля для людини, як комплекс умов, що складаються в різних просторовочасових масштабах в сучасний період розвитку України, вимагає особливої уваги фундаментальних, прикладних наук, практиків охорони природи та здоров'я людини. Позірна очевидність крайніх, несприятливих факторів негативного стану довкілля для людини, її життя, праці, відпочинку в реальних умовах конкретних районів чи регіонів не завжди вчасно та правдиво доводиться до відома населення, інколи приховується, невиправдано зменшується чи перекручується. Це відповідне викликає несвоечасне та неенергійне реагування екологічних, природоохоронних, медичних та освітніх закладів, установ, грубого порушення або невикористання санітарно-гігієнічних запобіжних, профілактичних та лікувальних заходів. Такий низький організаційний фої реагування на НЕС, недостатність або відсутність наукових розробок по нейтралізації негативного стану довкілля для людини, вимагає як перебудови наукової та практичної діяльності, спрямованої на усунення чи нейтралізування цього стану, а з другого боку особливо актуалізує проблеми

пропаганди та впровадження здорового способу життя як безальтернативного шляху життєзабезпечення в умовах негативного стану довкілля для людини. Здоровий спосіб життя як надбання, здобуток особистості та суспільства, як вияв самоудосконалення особистостей, особливо педагогів, визначається пізнанням універсальних законів збереження здоров'я, певних принципів, правил, серед яких найважливішим є позитивне мислення, правильне дихання, життя, споживання їжі, рух, фізична активність, розслаблення, загартування /на основі різних систем, використання резервів психіки, позитивних емоцій та всіх інших можливостей людського організму для здоров'я та продовження життя людини. В теорії та практиці народної освіти, розвиваючого навчання та виховання принципи та критерії здорового способу життя мають бути втілені та реалізовані на рівень внутрішніх настанов кожної особистості /вчителів, викладачів, учнів та студентів/, що особливе важливо для Кривбасу.

Здоровий спосіб життя може осмислюватися та тлумачитися досить широко: 1/здатність жити і діяти у відповідності до своїх природи, світосприймання, світорозуміння; 2/особливості поведінки, які визначають збереження та самопідтримання оптимальних умов життєдіяльності; 3/взаємодія з середовищем, яка забезпечує збереження здоров'я, фізичне та моральне самозадоволення, продовження життя, досягнення та підтримання оптимального

фізичного та розумового стану; 4/узгоджена в просторі та часові система діяльності людини, яка відповідає її соціальним функціям, фізичним, інтелектуальним та духовним потребам; 5/оптимізація людиною свого життя з метою збереження здоров'я, профілактика та лікування хвороб, підтримання певного фізичного та інтелектуального стану; 6/спосіб життя, який відповідає природним потребам життя; 7/таке життя, коли забезпечується оптимальний стан людського організму та його оточення; 8/система поведінки людини, основана на строгій самодисципліні, згідно явлень про збереження здоров'я людини та її взаємодію з умовами середовища; 9/життя у строгій відповідальності до науково-обґрунтованої чи визначеної багатолітнім досвідом системи збереження здоров'я, повного задоволення фізіологічних та інших потреб людини; 10/дотримання певних правил, норм, принципів у задоволенні потреб, відповідно тих рекомендацій чи настанов, що спрямовані на підтримання організму в нормальному фізичному, фізіологічному та психічному станах.

Здоровий спосіб життя: неможливий без психологічної комфортності, сприятливих емоційного та духовного фонів. Навчання та виховання в системі народної та, особливо, педагогічної освіти, відповідно дотримання та пропаганда здорового способу життя має бути: 1/побудовані на принципах строгої науковості, об'єктивних біологічних особливостях людського організму;

2/статистично достовірних результатах досліджень. Все це визначить стійкість та життєзабезпечення людини в умовах негативного стану довкілля. Саме рівень стану здоров'я людини /суспільства/ є основним показником екологічності середовища. Знаючи причинно-послідовні зв'язки між станом середовища та здоров'ям людина, можна керувати останнім через зміни середовища. Цю роль на практиці виконує в основному сім'я і школа. Специфіка підготовки учительських кадрів в стінах педінституту понукає звернути особливу увагу на вивчення студентами умов, в яких навчаються учні в школі. З педагогічної точка зору, вважаємо важливим показати студентам, як може впливати на учбову діяльність, на загальне самопочуття учнів близькість біля школи промислових виробництв, гучних автострад, густозаселених житлових кварталів та інше. На жаль вузовський курс екології не торкається екологічних умов, в яких щоденно знаходяться учні, навчаючись в школі, а курс шкільної гігієни в педінституті не має екологічної спрямованості. Педагог, оволодівши знаннями основ екології людини, має велику можливість керувати здоров'ям учнів, піддаючи його відповідній воздії середовища. Для виконання цієї задачі йому спочатку необхідно знати показники /станданти/ здоров'я людини з урахуванням віку і статі. До цих показників відносяться стандарти фізичного здоров'я /ріст, маса, сила, витривалість, температура тіла,

артеріальний тиск, пам'ять, рухомість нервових процесів та інше/, рівень та характер захворювань і демографія.

До цих факторів відноситься сонячна радіація: повітряне, водяне та ґрунтове середовища: склад поживних речовин /білки, жири, вуглеводи, вітаміни, мінеральні солі та інше/ та умови життя /державний уклад; батьки, їх шкідливі звички, школа, викладачі і учбовий процес: медичне обслуговування; фізична активність та інше/. І тільки після цього, педагог знайомиться з матеріалом про роль того чи іншого середовища /його фактора/, надмірна чи недостатня кількість якого являється причиною стану здоров'я учня. Так, недостатнє випромінювання /сонячне/ веде до розвитку рахіту у дітей і формуванню у них короткозорості. Забруднена вода і ґрунт являються причиною шлунково-кішечних захворювань. Нераціональне харчування порушує нормальний процес росту та розвитку організму дитини. Погані соціальні умови життя сприяють росту захворювань, в частковості, туберкульозом, педікульозом.

Відсутність роботи по санітарній освіті в школі сприяє розповсюдженню СНІДу, алкоголізму, наркоманії та другим соціальним захворюванням. Володіючи знаннями екології людини, вчитель може активно включатися в роботу по охороні здоров'я учнів і захисту навколишнього середовища.